

Speech laatste vergadering voor het kerstreces
Door de Voorzitter van de Tweede Kamer, Khadija Arib
21 december 2017

Collega's,

Traditioneel wordt het laat, op de laatste dag voor het kerstreces.
Vandaag is dat gelukkig niet het geval.
Maar in de afgelopen weken hebben we vaak tot laat vergaderd.
Gisteren zelfs tot één uur.
Er is ooit een Kamerlid geweest dat heeft geprobeerd het nachtelijk vergaderen aan banden te leggen.
Hij – ja, het is een hij – diende in 2014 de volgende motie in:

De Kamer,
Gehoord de beraadslaging,
Overwegende dat nachtelijk vergaderen de kwaliteit van debatten in de Tweede Kamer en daarmee de kwaliteit van een deel van het democratisch besluitvormingsproces onder druk zet;
Overwegende dat nachtelijk vergaderen een flinke belasting vormt voor bewindslieden, het ambtenarenapparaat, fractiemedewerkers en Kamerleden, en bovendien extra kosten met zich meebrengt;
Spreekt de wens uit, dat het Presidium van de Tweede Kamer onderzoekt hoe het vergaderen in nachtelijke uren substantieel kan worden teruggebracht, en hierover een voorstel presenteert,
En gaat over tot de orde van de dag.

Wie was de indiener van deze motie?

Precies: de heer Krol!

Helaas hebben alleen 50Plus en de SP voor gestemd.
Maar ik weet zeker dat, als de heer Krol deze motie opnieuw zou indienen, deze met algemene stemmen zou worden aangenomen.

Alleen weet ik óók dat de heer Krol dit niet gaat doen.
Want toen de heer Krol deze motie indiende, zat de heer van Rooijen nog niet in de Kamer.

En hij zou nooit zijn nacht hebben beleefd, als we niet tot diep in de nacht waren doorgedaan.

Het debat over de wet-Hillen, ook wel het filibuster-debat, duurde 11 uur, 56 minuten en 48 seconden.

Het was de langste nachtelijke vergadering van 2017.

Ik sloot de vergadering om negen over half vijf (4.39 uur).

Soms is het niet anders, dan dat we tot diep in de nacht vergaderen.

We hebben de langste kabinetsformatie in onze parlementaire geschiedenis achter de rug.

Daardoor zijn de begrotingsbehandelingen naar achteren geschoven.

We hebben geprobeerd om daarnaast zo véél mogelijk debatten in te plannen.

2017 was ook een enerverend jaar.

In maart werden er 71 nieuwe Kamerleden beëdigd.

In oktober stond er een nieuw kabinet op het bordes.

En er stroomden nog eens 12 nieuwe Kamerleden in, waaronder ook een paar oude bekenden.

In totaal zijn er na de verkiezingen 80 nieuwe Kamerleden begonnen.

Dit is meer dan de helft van de Kamer.

Iedereen heeft moeten wennen aan de nieuwe gezichten, maar vooral ook aan de nieuwe namen.

Vooraf het trio Özdil, Öztürk en Özütok bezorgt de griffiers die de namen moeten oplezen bij de hoofdelijke stemming klamme handen.

En o jee als de naam van de heer Öztürk verkeerd wordt uitgesproken!

Waar er vroeger maar een enkele keer een hoofdelijke stemming werd aangevraagd – in 2013 waren dat er maar 9 – groeit het aantal hoofdelijke stemmen sneller dan de Bitcoin-koers.

In 2017 hebben we 34 keer hoofdelijk gestemd.

Een nieuwe Kamer brengt ook een ándere dynamiek.

Veel Kamerleden hebben na de lange kabinetsformatie hun geduld verloren.

De oude Kamer liet ons achter met 9 meerderheidsdebatten en geen enkel dertigledendebat.

Sindsdien zijn er 2 interpellatiedebatten, 67 meerderheidsdebatten en 119 dertigledendebatten aangevraagd.

En dan heb ik het alleen nog maar over de aanvragen die succésvol waren – het eigenlijke aantal aanvragen ligt nog veel hoger.

Ook hier geldt: de bitcoin is er niks bij.

Ook tijdens de debatten ging het er niet altijd zachtzinnig aan toe.

Bewindspersonen die voor het eerst in hun leven in de Tweede Kamer moesten optreden, werden getrakteerd op een ontgroeningsritueel.

Zo heb ik de kersverse minister van Financiën, de heer Hoekstra, en staatssecretaris Snel in een kennismakingsgesprek voorafgaand aan de financiële beschouwingen verteld dat de financiële woordvoerders heel geestig en relaxed zijn... héél makkelijk om mee samen te werken.

Het debat was nog niet begonnen of de heer Tony van Dijk stond bij de interruptiemicrofoon om een hoofdelijke stemming te vragen.

En toen we daarna aan het debat konden beginnen, dacht de heer Van Rooijen: dit kunstje kan ik ook!

Moesten we opnieuw hoofdelijk stemmen.

De heer Hoekstra begon een beetje beduusd aan zijn eerste termijn.

“Voorzitter”, zei hij, “Ik had me allerlei romantische en minder romantische voorstellingen gemaakt van mijn begin hier, maar dit had ik helemaal niet verwacht!”

De financiële beschouwingen duurden uiteindelijk 17 en een half uur.

Overigens: niet alle Kamerleden staan iedere week bij het spreekgestoelte om een brief of een debat aan te vragen.

Er zijn ook Kamerleden die niet op de voorgrond treden en niet altijd op de voorpagina van de kranten staan,

maar die belangrijk werk doen voor hun kiezers.

Het land ingaan, met mensen spreken, of met amendementen kleine en soms grote wijzigingen aanbrengen in wetsvoorstellen.

Het is het échte politieke handwerk.

Misschien níet altijd zichtbaar, maar van essentieel belang voor de volksvertegenwoordiging.

Ik zie ook een paar trends die zich in de zaal afspelen.

De mobiele telefoons blijven ergernis nummer één.

Bijna dagelijks komen er e-mails binnen van mensen die zich er aan storen.

Gisteren kreeg ik nog een e-mail van een meneer die vond dat na de autobestuurders ook de landsbestuurders moeten stoppen met appen en beter moeten opletten.

Het speelt overal.

Niet alleen bij ons

Mijn ambtsgenoot in Duitsland, de heer Schäuble, heeft de Bondsdag een brief gestuurd waarin hij het gebruik van mobiele telefoons nog nét niet verbiedt, maar het wel probeert te ontmoedigen.

Ik denk niet dat het een goed idee is, om u vóór de vergadering te vragen om uw mobiele telefoon in te leveren.

Maar een beetje terughoudendheid kan geen kwaad.

Andere trends zijn de breedsprakigheid,

het niet accepteren dat de Voorzitter orde houdt,

of, ondanks het verzoek om het kort en bij het onderwerp te houden, toch doorpraten.

Overigens hebben niet alleen Kamerleden last van breedsprakigheid.

Ook sommige bewindspersonen.

Ook daar heb ik een rol in als Voorzitter.

En soms leidt dat tot resultaat!

Vandaag, tijdens de begroting Sociale Zaken en Werkgelegenheid, kreeg ik een briefje vanuit Vak K:

Voorzitter,

Ik was in twee uur klaar!

Ik wil een stickertje!

Groetjes, Wouter Koolmees

Het doorpraten en niet luisteren heeft ook te maken met het maken van filmpjes.

Want als een Kamerlid daar (achter het spreekgestoelte) staat, wil hij of zij vaak een filmpje maken.

In Politieke Junkies van een paar weken geleden zei journalist Avinash Bhikie dat Kamerleden in de zaal eigenlijk permanent campagne voeren.

Kamerleden zijn niet altijd in gesprek met elkaar.

Luisteren niet altijd naar elkaars argumenten.

In plaats daarvan steken ze een goed voorbereide monoloog af, die ze daarna gemakkelijk op Facebook of Twitter kunnen zetten.

In veel filmpjes zie je Kamerleden een prachtig betoog afsteken of een scherpe interruptie plaatsen.

En op het moment dat je denkt: wat zou het andere Kamerlid daarop zeggen, stopt het filmpje.

Wat natuurlijk ook heel vervelend is, is een Voorzitter die je halverwege je betoog onderbréékt.

Dat maakt het knip- en plakwerk erg lastig.

Dat is mij verteld door een Kamerlid.

Of ik er alsjeblieft niet meer doorheen wilde praten.

Toch heb ik de microfoon een aantal keer moeten uitzetten.

Niet om uw ruimte te beknotten, maar omdat het nu eenmaal mijn taak is om te zorgen dat bewindspersonen en Kamerleden niet te veel in herhaling vallen,

dat er niet door elkaar heen wordt gepraat en het debat ordentelijk verloopt.

Dat zegt niks over emoties tijdens het debat,

of dat het debat niet op het scherpst van de snede gevoerd mag worden.

Dat hoort erbij.

Maar deze zaal is geen studio Aalsmeer.

En het debat hoort in de Kamer plaats te vinden.

Het mag zich niet verplaatsen naar sociale media.

De discussie op Facebook en Twitter is ter aanvulling, al begrijp ik heel goed dat het gebruik van sociale media in ons vak heel belangrijk is.

En het heeft ook voordelen.

Het maakt het Kamerwerk voor iedereen toegankelijk en levendiger.

Maar in de zaal gebeuren genoeg spannende dingen.

Zoals die keer dat het spreekgestoelte op en neer ging.

Dat was tijdens een bijdrage van de heer Asscher.

Eén van de bodes was per ongeluk op de afstandsbediening gaan zitten.

Maar ook als leden het spreekgestoelte zélf hoger of lager willen zetten, gaat het wel eens mis.

De heer Van Raan maakte dat twee weken geleden nog mee.

Gelukkig is er op zulke momenten altijd Dion Graus!

Hij ging zelfs op zijn knieën om het spreekgestoelte te repareren.

Uiteindelijk is het gelukt.

Maar omdat hij onmogelijk bij álle debatten aanwezig kan zijn, gaan we iets doen aan dat spreekgestoelte.

Natuurlijk zorgde ook de vlag voor een beetje reuring.

In hun motie noemden de heren Van der Staaij en Wilders de vlag een 'symbool van de natie'.

Ze riepen op tot het plaatsen van een, en ik citeer, 'nationale vlag'.

Wat ze waren vergeten in het dictum van de motie op te nemen, is:

De Kamer,
Gehoord de beraadslaging,
Verzoekt het Presidium om een vlag van 7 meter 50 bij 14 meter 25,
hangend aan de muur of eventueel aan het plafond,
niet op pootjes,
en zéker niet met een vierkante voet,
met een subtiele glans maar niet té glimmend,
eigenlijk met een soort matte gloed,
op precies 1 meter 65 achter het rostrum en op 50 centimeter van de muur,
direct achter de stoel van de Voorzitter,
die altijd lichtjes dient te wapperen,
En gaat over tot de orde van de dag.

6

Maar zo stond het er niet.

Ze noemden het gewoon een nationale vlag.

Zo'n vage omschrijving, dat is vragen om moeilijkheden.

De vlag werd gelijk trending topic op Twitter.

"De Action heeft de aanbesteding gewonnen", zag ik voorbij komen.

Anderen vonden het heel behulpzaam, zo'n vlag in ons parlement.

Anders zouden we kunnen denken dat we in België vergaderen.

De dag na het plaatsen van de vlag, stond een prachtige foto van die vlag op de voorpagina van de Telegraaf.

"Kijk", dacht ik, "wat een mooi, positief bericht!"

Maar nee hoor, eronder stond de reactie van de heer Hiddema, die het "een beetje een Ikea-vlag" noemde.

Natuurlijk nemen we alle kritiek serieus.
En dus komt er na het reces een nieuwe vlag.
Maar dat is geen garantie voor consensus.
Ook dáár zullen meer meningen dan Kamerzetels over zijn.

En er waren natuurlijk de nieuwe woorden en uitdrukkingen, die altijd voor wat levendigheid zorgen.
Bij het VAO RBZ/Handel en WTO zei mevrouw Diks dat een voorstel van de minister “op twee benen hinkelt”.
En mevrouw Sazias zei in het VWS-debat dat de “minister de alarmbel heeft aangetrokken”.

Het woord ‘inzoomen’ deed het ook goed in de zaal.
Er wordt veel en overal op ingezoomd.
Verder zijn de Pottertjes terug van weggeweest.
Tijdens het filibusteren had de heer Van Rooijen ze nodig.
Mensen ónder de vijftig wisten niet wat het waren, en mensen bóven de vijftig wisten niet dat ze nog bestonden.
De heer Krol en mevrouw Sazias konden ze in ieder geval niet vinden in de bigshopper met overlevingsmiddelen.
Ook nieuw in ons vocabulaire: de eikeltjespyama.
Een grote hit.
Hij was gelijk uitverkocht.
Maar het exemplaar van de heer Klaver is nog beschikbaar.
Ik heb het net nog even gecheckt:
De teller staat op 310 euro.
Ik weet niet welke maat het is.
Misschien moet Pieter Heerma maar niet bieden.
Voor de goede orde: het is voor het goede doel.

Ook voor de interne organisatie was het een enerverend jaar.
Ik begin dit jaar met de fractiemedewerkers.
Na de verkiezingen hebben sommige fracties afscheid moeten nemen van een groot aantal trouwe medewerkers.
Dat was pijnlijk.
Tijdens begrotingsbehandelingen worden ambtenaren van de departementen altijd in het zonnetje gezet.

We weten allemaal dat de ondersteuning van Tweede Kamerfracties in schril contrast staat tot de ondersteuning van ministers.

Maar juist de fractiemedewerkers zijn vaak de motor achter het werk van Kamerleden.

Ze staan ons dag en nacht bij.

Zitten bij debatten vaak tot laat in de avond in de loges.

Zonder hén hadden wij ons werk niet kunnen doen.

Ook voor de Kamerorganisatie was het een jaar waarin hard moest worden gewerkt.

Denk aan het nieuwe-leden-plein,

de interne verhuizing,

of de mensen van de Technische Dienst die met ventilators of juist met kacheltjes

moesten sjouwen, omdat de onderhandelaars het te warm of te koud vonden in de

Stadhouderskamer.

Iedereen heeft op zijn of haar eigen manier wel bijgedragen –

of het nu ging om publieksvoorlichters of bodes, om griffiers, beveiligers of mensen van het restaurantbedrijf.

Als Voorzitter ben ik er trots op dat het allemaal is gelukt.

Namens ons allemaal wil ik iedereen daar heel hartelijk voor bedanken.

En natuurlijk wil ik, dat is inmiddels een traditie, ook de parlementaire pers bedanken.

Ik kijk even naar de publieke tribune welke *die-hards* er nog zijn.

Dat valt dan weer tegen... ☺

Hoewel ze het ons soms knap lastig maken, zijn ze onmisbaar in het democratisch proces.

Ze zijn en blijven ons kritisch geweten.

Tot slot,

Tegen de heer Kuzu en iedereen in de zaal zeg ik:

U bent moe, ga lekker naar huis!

Geniet van de feestdagen met uw familie en vrienden. Ik wens u een heel mooi, gelukkig en gezond nieuw jaar.

Ik zie u op 16 januari graag terug, uitgerust en in goede gezondheid!